

Ändring av EU:s vapendirektiv

2015/16:FPM24

Justitiedepartementet

2015-12-22

Dokumentbeteckning

KOM (2015) 750

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen

Sammanfattning

Förslaget innehåller en rad tillägg och ändringar av EG:s vapendirektiv från år 1991 som reglerar förvärv och innehav av skjutvapen för privatpersoner. Bland ändringsförslagen återfinns en striktare reglering av förvärv och innehav av hel- och halvautomatiska vapen, begränsning av privat handel över internet med vissa vapentyper, förbättrat informationsutbyte mellan medlemsstaternas berörda myndigheter, tidsbegränsning av vapentillstånd samt obligatoriska läkarkontroller i samband med tillståndsprövning.

Regeringen är positiv till en översyn av direktivet. Det är viktigt att samhällets kontroll över särskilt farliga vapentyper förstärks. Samtidigt som regelverket bör syfta till att förstärka kontrollen, i synnerhet för de vapentyper som erfarenhetsmässigt utgör störst risk för att komma att användas vid terroristbrott eller annan grov brottslighet, så vill regeringen undvika att regelverket blir tungrott eller byråkratiskt. Reglerna får enligt regeringens uppfattning inte bli onödigt betungande eller ingripande för enskilda tillståndshavare eller frivilliga försvarsorganisationer.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förslaget bygger i huvudsak på det nuvarande vapendirektivet (rådets direktiv 91/477/EEC om kontroll av tillgång och innehav av skjutvapen) med

de tillägg som gjordes genom EU-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om kontroll av tillgång och innehav av skjutvapen). Efter terrorattentaten i Paris och Köpenhamn i början av år 2015 uppmanade först Europeiska rådet vid sitt möte den 12 februari och därefter RIF-rådet den 12-13 mars kommissionen att bland annat se över EU:s regelverk på vapenområdet. Efter att kommissionen i april 2015 presenterade den europeiska säkerhetsagendan antog rådet i oktober slutsatser som bland annat uppmanade kommissionen att skyndsamt presentera ett reviderat förslag till vapendirektiv. Kommissionen presenterade sitt förslag den 18 november. Samma dag presenterade kommissionen en utvärderingsrapport om direktivet, KOM (2015) 751 slutlig. I en annan utvärderingsrapport som kommissionen presenterade i december 2014 framgår bland annat att antalet tillståndspliktiga vapen som stulits, förkommit och använts vid grova våldsbrott är stort och växande inom EU. Enligt uppgifter från Eurostat i kommissionens rapport har fler än 10 000 personer i EU dödats av skjutvapen under de senaste 10 åren.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget till revidering av vapendirektivet syftar till att tillförsäkra en fri rörlighet för skjutvapen på den inre marknaden, samtidigt som en hög säkerhetsnivå upprätthålls genom kontroll över förvärv och innehav av skjutvapen för enskilda. Direktivet delar in skjutvapen i fyra kategorier utifrån vapnens farlighet och ändamål, där kategori A utgörs av helautomatiska vapen samt vissa halvautomatiska vapen som antingen liknar helautomatiska vapen eller som kan modifieras till att bli helautomatiska. För dessa vapen får medlemsstaterna inte meddela tillstånd till enskilda. Kategori B omfattar tillståndspliktiga skjutvapen, kategori C anmälningspliktiga och kategori D övriga skjutvapen.

Förslaget innehåller en rad ändringar i förhållande till nuvarande direktiv, bl.a. att;

- skjutvapen enligt kategori A förbjuds,
- halvautomatiska skjutvapen för civilt bruk som liknar vapen med automatisk mekanism, kategori B.7, förs över till kategori A,
- ett förbättrat informationsutbyte införs så att nationella vapenregister kan kommunicera på EU-nivå,
- ett EU-system för märkning av alla skjutvapen inrättas,
- direktivet även omfattar bl.a. avaktiverade vapen, larmvapen, signalvapen, akustiska vapen och vapenreplikor
- direktivet även omfattar samlares och museers vapen,
- vapenmäklare ska omfattas av samma krav på tillstånd som vapenhandlare och vid prövningen ska beaktas personlig och yrkesmässig integritet och förmåga,
- vapenmäklare ska omfattas av samma krav som vapenhandlare vad gäller registerföring,

- vapenhandlares och vapenmäklares register ska vara anslutna till de nationella vapenregistren,
- internethandel mellan privatpersoner begränsas och förmedling av skjutvapen genom distans-kommunikation regleras närmare,
- tillstånd för vapen enligt kategori B tidsbegränsas till maximalt fem år, samt att
- obligatorisk läkarundersökning ska ske i samband med tillståndsprövning,

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det svenska regelverket omfattar främst vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70). Vapenlagen innehåller regler om bl.a. enskildas, organisationers och vapenhandlares befattningsområde med skjutvapen och ammunition samt vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen. Vapenlagen och vapenförordningen kompletteras av föreskrifter och allmänna råd som utfärdas av Polismyndigheten.

I lagen finns också bestämmelser om registrering av tillståndspliktiga skjutvapen, vapeninnehavare, vapenhandlare och auktoriserade sammanslutningar. Lagen innehåller även krav på märkning av vapen och tillståndspliktiga vapendelar.

Enligt svensk rätt krävs tillstånd även för skjutvapen som gjorts varaktigt obrukbara, s.k. avaktiverade vapen. Kopior av skjutvapen, s.k. replikor är inte tillståndspliktiga enligt svensk rätt.

Det svenska regelverket omfattar redan vapen, start- och signalvapen som kan laddas med patroner, tårgasanordningar, s.k. akustiska vapen samt samlares och museers vapen. Dessa delar av förslaget förutses därför inte leda till några större förändringar av den nationella lagstiftningen.

Enligt vapenlagen krävs tillstånd för att driva handel med skjutvapen. Vid tillståndsprövningen av vapenhandlare görs en bedömning av den personliga lämpligheten utifrån kunskap, laglydnad och övriga omständigheter avseende såväl ägare som föreståndare. De förfaranden som är mest karaktäristiska för vapenmäklarverksamhet är i stället tillståndspliktiga enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Detta gäller sådana förfaranden som utgör tillhandahållande av skjutvapen som är krigsmateriel, dvs. samtliga skjutvapen som omfattas av tillståndsplikt enligt vapenlagen förutom slätborrade vapen för jakt eller sportskytte (hagelgevär). Tillstånd får meddelas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och om det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Förslaget att vapenmäklare ska omfattas av samma tillståndskrav som vapenhandlare kan leda till relativt omfattande förändringar i den nationella lagstiftningen.

Det saknas i dag ett system för att ansluta vapenhandlares register till det nationella vapenregistret. Förslaget bedöms dock inte medföra behov av författningsändringar.

I Sverige finns inget krav på läkarundersökning eller läkarintyg vid tillståndsgivningen. Vapenlagen föreskriver däremot en skyldighet för läkare att anmäla till Polismyndigheten om en person är medicinskt olämplig att inneha skjutvapen. Idag finns inte någon särskild reglering avseende distanshandel eller handel med skjutvapen över internet. Förslagen i dessa delar bedöms kräva ändringar av nationell rätt.

När det gäller förslagens krav på märkning, generell tidsbegränsning av tillstånd och förbud mot innehav av bl.a. helautomatiska och vissa halvautomatiska vapen går dessa längre än gällande svensk rätt.

I nuläget är det inte möjligt att ange hur många skjutvapen som skulle kunna bli berörda av framtida ändrade regler om förbud m.m. Med utgångspunkt i det nu liggande förslaget torde det enligt en första preliminär bedömning röra sig om allt mellan 2000 och 10000 vapen, vilket i så fall skulle motsvara cirka 0,1% - 0,5% av alla tillstånd.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Det är för tidigt att svara på om det slutliga förslaget kommer att leda till budgetära konsekvenser på nationell eller EU-nivå.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar en översyn av EU:s vapendirektiv. Mot bakgrund av det senaste årets allvarliga terrorattentat där skjutvapen kommit till användning anser regeringen att det är viktigt att EU:s regelverk om skjutvapen ses över och att vissa, särskilt farliga vapentyper blir föremål för strängare kontroll och/eller förbud. Det är också angeläget att obrukbara vapentyper som kan ändras till att bli fungerande skjutvapen, t.ex. signalvapen och akustiska vapen, också omfattas av direktivet. Regeringen är även positiv till alla åtgärder som förbättrar säkerheten och kontrollen över skjutvapen, så länge åtgärderna inte blir onödigt betungande för enskilda tillståndshavare. Det är angeläget att reglerna inte onödigtvis skapar hinder för de frivilliga försvarsorganisationernas möjligheter att lösa sina uppgifter inom ramen för totalförsvaret. Förutsättningarna för museers och samlares tillstånd behöver också bevakas utifrån ett kulturhistoriskt intresse.

Regeringen kan ställa sig bakom förslagen om att införa nya märkningsregler, att förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna, att vapenmäklare ska omfattas av samma tillståndskrav som vapenhandlare, att såväl vapenmäklares och vapenhandlares vapenregister ska vara anslutna till nationella vapenregister och att samlares och museers vapeninnehav ska omfattas av direktivets tillämpningsområde.

Konsekvenserna av förslaget att begränsa privatpersoners köp och försäljning av skjutvapen via internet bör dock analyseras ytterligare. Regeringen är tveksam till förslagen om tidsbegränsade tillstånd och obligatoriska läkarundersökningar i samband med tillståndsprövning. Dessa förslag bör endast gälla för vissa särskilt farliga vapentyper, eftersom det dels skulle bli onödigt betungande för många tillståndshavare vars innehav bedöms utgöra en lägre risk, dels innebära en ökning av handläggningstiderna och därmed kostnaderna för nya och förnyade tillstånd.

Ärendet har nyligen remitterats. Sista svarsdag för remissen är den 5 januari 2016. Regeringen är angelägen om att berörda parter får komma till tals. När remissvaren slutligt analyserats kommer regeringen att kunna precisera sin ståndpunkt.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det finns ännu inte några officiella ståndpunkter från medlemsstaterna. Det bedöms dock att kommissionens förslag i huvudsak kommer att välkomnas av de flesta medlemsstater.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkt är ännu inte känd.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats till berörda instanser. Sista dag för besvarande av remissen är den 5 januari 2016.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Förslaget antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt artikel 294 i EUF-fördraget. Förslaget kräver kvalificerad majoritet i rådet. Europaparlamentet antar sitt godkännande med enkel majoritet.

Kommissionen anser att eftersom skjutvapenfrågor också är av en gränsöverskridande karaktär och eftersom vissa särskilt farliga vapentyper kan användas vid terrorattentat och vid annan grov brottslighet är frågan av sådan art att den inte kan lösas enskilt av varje medlemsstat. Kommissionen anser vidare att de ändringar som föreslås inte är mer långtgående än vad som krävs för att upprätthålla den allmänna säkerheten inom Unionen. Regeringen delar kommissionens analys och slutsatser.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Remissomgång i Sverige: Förslaget har remitterats.

Behandlingen av förslaget har inletts i rådet under december 2015. Det bedöms att förhandlingarna kommer att pågå under våren 2016.

Europaparlamentets kommitté för fri- och rättigheter, (LIBE) kommer att vara den ansvariga kommittén. Det är f.n. inte känt när Europaparlamentet kommer att avge sitt yttrande.

4.2 Fackuttryck/termer

Larm- och signalvapen – Vapen som är särskilt konstruerade för att larma eller skicka en signal och som endast syftar till att avlossa projektilös ammunition eller irriterande eller andra aktiva substanser eller pyroteknisk ammunition. Larmvapen används bl.a. vid hundträning, som startskott vid sporttävlingar m.m. Signalvapen avser bl.a. vapen som kan avfyra en lysraket till sjöss.

Salut- och akustiska vapen – Vapen som är särskilt utformade för att endast skjuta projektilös ammunition för användning vid teaterföreställningar, fotografiska sessioner, filmer och TV-inspelningar.

Replika – Ett föremål som till utseendet liknar ett äkta skjutvapen men som är tillverkat på ett sådant sätt att det inte kan omvandlas till att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart drivmedel.

Avaktiverade vapen – Skjutvapen som har ändrats i syfte att göra dem permanent obrukbara.